

Nagedachtenis van de Martelaren

Sant'Egidiusgemeenschap Antwerpen

30 maart 2022

*Metropoliet Athenagoras Peckstadt
orthodox aartsbisschop van België*

Excellentie Mgr Johan Bonny, Bisschop van Antwerpen

Eerwaarde Vaders,

Dierbare broeders en zusters,

We zijn hier samen, in deze mooie kerk, in het hartje van Antwerpen, om als christenen, de heilige martelaren van onze tijd te gedenken. Ik ben de Sint-Egidius-gemeenschap dankbaar van ons de mogelijkheid te bieden samen even stil te staan bij deze **grote voorbeelden** die Christus tot het uiterste zijn nagevolgd.

De **heilige martelaren** onderscheiden zich precies door dat zij - niettegenstaande folteringen en de dood - hun geloof in God en de Kerk zijn blijven belijden. Hun martelaarschap is er als een imitatie van het Lijden van Christus en werd reeds door de primitieve Kerk gelijkgesteld met de doop en zelfs als hoger geacht dan de doop «*in het water*». Meer nog, als «*genadegave*» verleent het martelaarschap de volledige kwijtschelding van de zonden. Het woord martelaarschap (in het Grieks: '*martyrion*') heeft als eerste betekenis: getuigenis, getuige zijn, getuigen. De tweede betekenis werd: '*getuigenis van instemming en zijn instemming betuigen*' (Lc. 4,22). De derde betekenis luidt: '*staving van het getuigenis door een daad*'. In het Evangelie van Johannes staft Jezus zijn getuigenis door hetgeen Hij gezien heeft. Tenslotte wordt het getuigenis een bloedgetuigenis. De martelaren getuigen met het bloed van hun onwankelbaar geloof. Het werkwoord «*martyreô*» wordt dan sterven door met zijn bloed te getuigen. Hiervan is dus ook ons woord martelaar afgeleid.

De Kerk vereert de martelaren zoals alle heiligen en bovendien zegent ze kerken in met hun relikwieën en wijdt hen tal van klaagliederen toe die gezongen worden in de liturgische diensten.

Onze respectievelijke Kerken tellen samen bijzonder veel heiligen, waaronder tal van martelaren. Zowel vrouwen als mannen; leken als geestelijken; maar evenzeer gehuwden als hen die in de «*eenzaamheid*» een ascetisch leven lijdten. Er is meer: vanavond gedenken wij in het bijzonder een lijst van heilige martelaren, hoewel er zoveel meer zijn die anoniem zijn, waarvan wij m.a.w. het bestaan of de naam niet van kennen, en die wij nochtans ook in onze gedachten en in ons gebed dienen te hebben. Elke dag van het kerkelijk jaar gedenken onze Kerken een ganse lijst van heiligen en martelaren. Wij gedenken de diversiteit van de moeilijkheden, de folteringën, de strijd en de pijn die elk van hen te verduren had, en wij willen die **pijn** aanvoelen en meebelevën. Het is dus ook een pijn die **overwonnen** wordt in de naam van Christus, langsheen zijn Lichaam, de Kerk.

Met hun zelfverloochening scheppen de heilige martelaren een onbepaalde ruimte van vrijheid, waar de wereld en de dingen van de wereld, zelfs in hun meest tragische vorm, middelen van ontspanning kunnen worden. Christus toont dat de ware vrijheid «*gehoorzaamheid is tot de dood en tot de dood aan het kruis*» (Fil. 2,8), en deze **gehoorzaamheid** van Christus drukt geen enkele ondergeschiktheid aan, geen enkele verplettering van de vrijheid door een externe autoriteit, maar daarentegen een uitwisseling van liefde met de Vader. Vandaar dat in de Kerk vrijheid zou moeten betekenen: vertrouwen, dienst en gehoorzaamheid van allen aan allen.

Het is betreurenswaardig te moeten vaststellen hoeveel mensen vandaag nog de marteldood sterven, vooral veel christenen.

Voor de christen blijft de wereld steeds een uitdaging. Hij blijft de uitdaging van iedere dag. Enerzijds mag een christen zich niet laten meeslepen met de stroming van de wereld. Anderzijds is de wereld de plaats waar hij is geboren, waar hij opgroeit en waar hij geroepen is om voortdurend getuigenis af te leggen van Gods aanwezigheid. We leven vandaag in een erg materialistische wereld, alleen gestoeld op wetenschap en techniek, doorweven met allerlei ideologieën, met één gemeenschappelijk noemer: de schijnbare afwezigheid van God. Wij leven in een ontredde wereld, een wereld van angst en liefdeloosheid, een wereld waarin zelfs de

natuur en de kosmos aan het wankelen zijn gebracht. In die wereld mogen wij ons inderdaad als christenen niet laten meeslepen, niet laten binden. Maar we mogen evenmin de wereld waarin God ons heeft geplaatst verwerpen. De *'vlucht'* uit de wereld, zoals sommigen christenen het voorhouden, is geenszins de oplossing die God ons voorhoudt.

De wereld moet onze voortdurende bekommernis zijn. De wereld heeft ons nodig! We moeten als christenen gewoon *'icoon'* zijn van God. Zijn we niet geschapen naar Gods beeld en gelijkenis? De christen moet iets uitstralen, het licht van de Verrezene weerkaatsen, niet uit hoogmoed, maar uit nederigheid, naar het voorbeeld van de profeten, apostelen, de heiligen en ja de martelaren.

De *'stille getuigenis'* in de wereld is een hele opdracht. Het gaat om een opdracht van liefde! Liefde voor de wereld betekent eenvoudigweg liefde voor alle mensen die God op onze levensweg brengt, liefde voor al het geschapene, liefde voor de natuur. Wij kunnen niet in het hart van de wereld staan wanneer wij de wereld niet beminnen naar Gods voorbeeld, *'die de wereld zodanig heeft liefgehad dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat al wie in Hem gelooft niet verloren zou gaan...'*, Christus die voor ons geleden heeft, aan het Kruis is gestorven en Verrezen is.

Een martelaar kan worden geïdentificeerd met de Gekruisigde Christus, en de kracht van de opstanding grijpt hem aan. Het bloed van de martelaren wordt gelijkgesteld met dat van Golgotha, en dus met dat van de Eucharistie, die de bedwelling van de eeuwigheid schenkt. De martelaar wordt Eucharistie, wordt Christus. En daarom worden de relieken van de martelaren beschouwd als fragmenten van de verheerlijkte kosmos, van de *'toekomstige wereld'*, verankerd in de altaren waarop de Eucharistie wordt gevierd. Ten tijde van de primitieve Kerk gaven de martelaren, voordat ze samen de dood tegemoet gingen, elkaar de vredeskus, precies zoals wij doen tijdens de eucharistische liturgie. Voor de authentieke christen bestaat de dood niet. Hij werpt zich in de verrezen Christus. In hem is de dood een viering van het leven.

Daarom vinden we, christengelovigen, de kracht om de innerlijke bezieling te verwerven om deze uitstraling naar de *'wereld'* en de *'anderen'* mogelijk te maken, allen in de eucharistische gemeenschap, de Kerk, die het *'hart van de wereld'* is. In de Eucharistie beleven wij onophoudelijk onze relatie

met de wereld. Zij is nooit een gebeuren buiten de wereld. Zij is integendeel de *'aanvaarding'* van de wereld, want ieder gelovige draagt in feite iets van de wereld in zich. Maar in diezelfde goddelijke liturgie wordt alles wat wij in de wereld doen, *'overgave'* en *'offergave'* aan God, opdat deze echt een getransfigureerde wereld zou worden. De goddelijke liturgie, waarin wij alle krachten putten, moet zich voortzetten in ieder van onze handelingen in de wereld. Zij is het enige vertrekpunt van onze *'zending'* als christenen in de wereld. Steeds opnieuw worden wij *'gezonden'* om van Gods aanwezigheid in de wereld te getuigen en om er zijn boodschap te brengen. Wij moeten er getuigen dat God steeds in ons midden blijft, ons ziet, ons zegent, maar ook op ons vrije antwoord wacht, op het vrije antwoord van iedere mens.

In de Orthodoxe Kerk zingen we tijdens de Goddelijke Liturgie en meer bepaald tijdens de Cherubijnenhymne, als voorbereiding op de viering van het mysterie: *"Laat ons alle zorgen van de wereld terzijde stellen"*. Het is waar dat de meeste mensen in zorgen leven, misschien om de dood te vergeten. Tijd is voor hen verweven met zorgen. We mogen echter niet vergeten dat elk ogenblik dat voorbijgaat, en dus dodelijk is, een moment kan worden van opstanding. Het verleden leeft in ons. Het slechte verleden, vol scheidingen en geweld, blijft in ons bestaan en voedt angst en haat. Daarom moeten we God vragen het slechte verleden te laten vervangen door het goede dat plaatsvindt in het Koninkrijk Gods: het is de gemeenschap van heiligen die het heden beschermt en verlicht.

De toekomst is in Gods handen. We weten alleen dat in ons leven, net als in de geschiedenis, de opstanding het laatste woord zal hebben. Dit is waarom we niet bevreesd zijn, want we richten onze blik op God en stellen absoluut vertrouwen in Hem voor de komende gebeurtenissen.

We dienen niet alleen in de Grote Week, maar **altijd** gericht te zijn naar de Verrijzenis van Christus. We zijn geroepen het licht van Christus' Verrijzenis te ontvangen. Pasen, *'Pascha'*, *'passage'*, betekent **overgang**. Pasen betekent de overgang van het tijdelijke naar het eeuwige leven. Indien we in de Verrijzenis ingeworteld zijn, zullen in ons ook de wereld en de geschiedenis beginnen over te gaan naar de eeuwigheid. Ons leven dient verlicht te worden door de hoop - door de vredevolle verwachting van Hem die zal komen om levenden en doden te oordelen.

In de Verrijzenis van Christus ziet de mens niet enkel het ware leven, maar tevens de mogelijkheid er aan deel te hebben. Ziedaar het wonder: een levende worden door de eenheid met God. Dit kan gezien worden als een vertrouwensrelatie. Het wonder is dat God bestaat! Zo is alles mogelijk! Want Hij bestaat en Hij komt tot ons en maakt van ons zijn vrienden. Wij waren dood en in zijn Christus zijn wij levenden.

Ik kan het niet laten om u tot slot te zeggen hoezeer ik pijn ervaar met de situatie die we heden in Europa beleven. Een oorlog van orthodoxe christenen tegen voornamelijk orthodoxe christenen! Voor wat en om wat? Het is hartverscheurend en afschuwelijk! Ik heb er geen woorden voor! Zoiets kunnen we niet aanvaarden en moet meteen stoppen. Het is zinloos en is **in geen geval een getuigenis** van christenen. Een christengelovige wil naar de geest het Evangelie van Christus leven; van de Christus die liefde is; van de Christus die na zijn Verrijzenis aan zijn leerlingen **vrede predikte**, toen Hij zei: *“Vrede zij u. Zoals de Vader Mij gezonden heeft, zo zend Ik u”*. Christus die wil dat we elkaar liefhebben. Amen.